

УДК 339.138

Т.М. Борисова

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ НЕПРИБУТКОВИЙ СЕКТОР:
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

T.M. Borysova

**WORLD AND DOMESTIC NON-PROFIT SECTOR: TENDENCIES AND
PROSPECTS OF DEVELOPMENT**

Об'єктивна необхідність дослідження тенденцій та перспектив розвитку некомерційного сектору обумовлена факторами соціального, екологічного та економічного характеру. Головними обставинами в розвитку неприбуткового сектору України виступає забезпечення вирішення соціальних проблем населення, розвиток демократичної моделі управління, вирішення екологічних проблем, створення інфраструктури для вирішення економічних питань, які не в змозі чи неефективно вирішує держава та приватний сектор. Неприбуткові організації при цьому є досить активними акторами у вітчизняному та міжнародному некомерційному секторі, підтримуючи демократичні та просоціальні реформи в країні.

Згідно Податкового кодексу України неприбуткові підприємства, установи та організації - підприємства, установи та організації, основною метою діяльності яких є не одержання прибутку, а провадження благодійної діяльності та меценатства і іншої діяльності, передбаченої законодавством. Згідно локального класифікатора секторів діяльності приватний неприбутковий сектор - приватні організації, що не мають на меті одержання прибутку (добровільні громадські об'єднання, професійні товариства, творчі спілки, асоціації, громадські, благодійні організації та фонди, інші, а також організації, що їх безпосередньо обслуговують), крім організацій, які належать до державного сектору та які більше ніж наполовину фінансує держава.

За оцінками Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) індекс сталості громадянського суспільства України в 2012 році склав 3,4 бали. Таким чином, громадянське суспільство України характеризується іноземними експертами як таке, що розвивається, не досягло рівня країн розвинутої демократії і може повернутись до менш розвинутого рівня. Аналіз компонентів індексу сталості громадянського суспільства України дозволяє зробити наступні висновки: по-перше, динаміка усіх складових (окрім фінансової життєздатності) протягом останніх років є позитивною, за переважною більшістю компонентів сталості громадянське суспільство наближене до консолідованого, проте поріг консолідації (3 бали) перетнуто лише за компонентом «Громадське представництво» (2,5 балів). За збереження існуючої тенденції порогу консолідації індексу сталості

громадянського суспільства України було досягнуто у 2018-2019 рр. По-друге, найслабшими компонентами сталості громадянського суспільства є «Фінансова життєздатність» - 4,3 бали (при цьому значення цього показника починаючи із 2008 року щороку погіршується) та «Ставлення з боку громадськості» (3,6). По-третє, якщо проаналізувати зміну компонентів індексу сталості громадянського суспільства з 2004 року, то найбільш динамічно розвинулось «Громадське представництво», «Організаційна спроможність» та «Ставлення з боку громадськості»; найменше змін відбулось у правовому середовищі, з 2003 року без змін залишається оцінка компоненту «Надання послуг», регрес має місце стосовно компоненту «Фінансова життєздатність». За оцінками Freedom House рейтинг громадянського суспільства України порівняно із 2004 роком покращив позиції із 3,75 до 2,75 балів, залишаючись на цьому рівні от уже 7 років поспіль.

Характерним є кількісне зростання неприбуткових організацій і в світі, і в Україні. Так, станом на початок 2013 року в Україні зареєстровано 74 500 громадських організацій, 28852 профспілки та їх об'єднань, 24720 релігійних організацій, 14055 благодійних організацій, 278 творчих спілок (чи інших професійних організацій), 15018 об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та 1426 органів самоорганізації населення. Проте експерти зазначають, що більшість формально існуючих неурядових організацій не є активно діючими.

Проведене дослідження дозволило зробити низку висновків:

1. Некомерційний приватний сектор України зіткнувся з викликами, найвагоміші з яких пов'язані з обмеженими фінансовими можливостями та слабкою економікою. Так, лише 2-3% державного бюджету йде на підтримку організацій громадянського суспільства, що складає 8% їх бюджету. Більшу частку бюджету такі організації отримали від членських внесків, платних послуг, грантів від міжнародних організацій. Має місце зменшення в бюджеті неурядових організацій частки благодійних пожертв бізнесу та зростання частки грантів від міжнародних організацій протягом останніх 10 років;

2. Якість персоналу є критичним фактором потенціалу організацій некомерційного приватного сектору. Хоча загалом вітчизняний ринок праці показує позитивну динаміку за перше півріччя 2013 року, кількість вакансій на ринку праці некомерційних організацій зменшилась (на 41 % порівняно із аналогічним періодом минулого року). Невідповідні ресурси, неконкурентоспроможні зарплати, низька мотивація громадян спричинили зменшення кількості НУО, що співпрацюють з волонтерами та зменшення частки НУО, що мають постійний персонал;

3. Законодавство України постійно удосконалюється у напрямку сприяння розвитку сектору, зокрема, НУО отримали доступ до юридичних

послуг, можливість здійснювати комерційну діяльність без створення окремого підприємства, прийнята стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. Проте є ще низка проблем, які вимагають вирішення, як от триваліша і складніша процедура реєстрації порівняно з іншими юридичними особами; непрозора процедура закупівель;

4. Ринок покупців некомерційних продуктів суб'єктів сектору не стимулює надавачів покращувати свої послуги. Найбільш значною групою клієнтів для вітчизняних НУО є молодь, діти, члени організації, все населення та інші НУО. Протягом 10 років основні групи клієнтів суттєво не змінились.

УДК 519.86

Л.В. Галаєва

Національний університет біоресурсів і природокористування України

**МОДЕЛЬ СПІВВІДНОШЕННЯ СТРАХОВОГО ТАРИФУ ТА
ЙМОВІРНОСТІ СТРАХОВОГО ВИПАДКУ**

Galaieva L.

**MODEL OF THE RATIO OF INSURANCE RATES AND THE
PROBABILITY OF INSURANCE CLAIMS**

Завдання страхування аграрного ризику є дискусійним і, на сьогоднішній день, особливо актуальним. Аграрний сектор економіки підвладний багатьом видам ризику, що обумовлено, в першу чергу, особливостями сільськогосподарського виробництва. Високий ступінь невизначеності, притаманний аграрному виробництву, робить страхування ризиків необхідною складовою процесу організації функціонування конкурентоспроможного підприємства.

Коректно визначати суму страхового платежу, зважаючи на те, що страхування для страхової компанії являє собою вид бізнесу, метою якого, як і для будь-якого іншого бізнесу, є отримання прибутку – важливе завдання сьогодення.

Умовою не збитковості страхового бізнесу є перевищення страхового тарифу над величиною ймовірності страхового випадку.

Умови прибутковості страхового бізнесу на рівні математичного сподівання (при умові одного виду страхування) [1,3]:

$$p \sum_{i=1}^n S_i + V_0 < q \sum_{i=1}^n S_i, \quad (1)$$

де S – вартість вантажу; p – ймовірність страхового випадку, q – величина страхового тарифу; n – кількість клієнтів, кожний з яких застрахував ризик на суму S_i .

Позначимо величину надходжень від страхових внесків :